

Datum

2014-04-28

Biblioteksplan 2015-2019

För biblioteken i Tibro kommun

TIBRO

Tibro kommun
543 80 TIBRO

www.tibro.se
kommun@tibro.se

Växel: 0504-180 00

Innehållsförteckning

1	Biblioteken i Tibro	3
1.1	Folkbiblioteket (K&F)	3
1.1.1	Det fysiska biblioteket	3
1.1.2	Det digitala biblioteket	4
1.2	Gymnasiebiblioteket (BUN).....	4
1.3	Grundskolornas bibliotek (BUN).....	4
2	Styrdokument	4
2.1	Biblioteksplanen för Tibro kommun	4
2.2	Verksamhetsplan för Barn- och utbildningsnämnd	5
2.3	Skolbiblioteksplan för Tibro kommun	5
2.4	Vision Tibro 2017 – skapar miljöer som sticker ut	5
2.5	Regional biblioteksplan 2011-2014	6
2.6	Vision Västra Götaland – Det goda livet.....	6
2.7	Bibliotekslagen	7
2.8	Skollagen.....	7
2.9	Internationella riktlinjer	8
3	Sex målbilder för Tibro bibliotek.....	9
3.1	Det tillgängliga biblioteket	9
3.2	Det folkbildande biblioteket	10
3.3	Det läsförämjande biblioteket.....	10
3.4	Det unika biblioteket	10
3.5	Mötesplatsen biblioteket	11
3.6	Det hälsoförämjande biblioteket.....	11
4	Framtiden	11
5	Uppföljning	11

1 Biblioteken i Tibro

Inledningsvis beskrivs här vilka olika typer av bibliotek som finns i kommunen samt vilken verksamhet som bedrivs.

1.1 Folkbiblioteket (K&F)

1.1.1 Det fysiska biblioteket

Huvudbiblioteket är samlokaliserat med Fågelviksgymnasiet på Gymnasiegatan. Lokalerna färdigställdes för biblioteksverksamhet för trettio år sedan. Biblioteket är ett integrerat folk- och gymnasiebibliotek vilket innebär att servicen är lika stor till kommunmedborgaren som till personal eller elev på gymnasieskolan.

Förutom huvudbiblioteket finns begränsad biblioteksservice på Äldrecentrum och i affären i Fagersanna. Vid dessa utlåningsstationer finns ett urval av litteratur att låna utan att lånet registreras. Urvalet förnyas fyra gånger om året.

Dessutom finns barnboksdepositioner på flera institutioner i vår kommun – till exempel Familjecentralen Källan, Folktandvården, Närhälsan och Socialtjänsten.

På huvudbiblioteket kan man låna olika typer av böcker som vanliga tryckta böcker, storstilsböcker, böcker på enkel svenska, e-böcker, ljudböcker för normalfungerande, talböcker för dem med något läshinder, strömmande ljudböcker, böcker med ljudbok för lästräning, taktila böcker, böcker på andra språk än svenska. Det finns böcker på flera av invandrarspråken och om behov finns av andra språkgrupper lånas depositioner från regionbiblioteken eller Internationella biblioteket i Stockholm. Andra medier som går att låna är PC-spel för förskoleåldern, DVD-film för barn, ett stort urval tidskrifter i skilda ämnen.

Förutom denna service har vi flera dagstidningar och datorer som kan användas på plats. Flera kommunmedborgare har ingen egen dator utan nyttjar de offentliga regelbundet. Dessa datorer är utrustade med Officepaket och har tillgång till Internet. Ännu flera har ingen egen skrivare utan kommer till biblioteket för att kunna använda möjligheten att skriva ut. Från de offentliga biblioteksdatorerna kommer du även åt databaserna: Genline – släktforskning, Landguiden - Utrikespolitiska institutets länderdatabas, Mediearkivet – svensk artikeldatabas. Dessutom erbjuds servicen att faxa eller scanna dokument till e-post.

Huvudbiblioteket samverkar med skolorna för att främja läsning och informationskompetens. Detta sker genom bokprat med skolklasser, deltagande i läsprojekt, undervisning i informationssökning och i färdigheter i källkritik. Läsfrämjande verksamheter bedrivs även för vuxna på biblioteket och på Äldrecentrum.

Biblioteket har även i uppdrag att främja kultur i olika former för alla åldrar. Detta sker främst på biblioteket men även i andra lokaler i kommunen. Flera av kulturarrangemangen genomförs i samverkan med föreningar eller studieförbund.

1.1.2 Det digitala biblioteket

Det digitala biblioteket eller 24-timmarsbiblioteket används av många. Allt fler nyttjar möjligheten att via bibliotekskatalogen låna om sina lån eller reservera böcker som är utlånade på andra. Det går också att beställa fjärrlån eller ge inköpsförslag via bibliotekskatalogen.

Biblioteket abonnerar på ett flertal databaser. De flesta erbjuder remote access vilket innebär att man via sitt lånekort kan logga in hemifrån. De databaser som är aktuella just nu är: NE – Nationalencyklopedien, Alex författarlexikon, Global Grant – fonder och stipendier, Science Resource Center, NoveList – beskrivningar och recensioner av böcker, MasterFilePremier – amerikansk artikeldatabas, Literature resource center – författarlexikon.

Information om hur databaserna används eller tips om informationssökning och källkritik finns på bibliotekets hemsida. Dessutom används hemsida och Facebook för informationsspridning och reklam för evenemang och verksamheter.

1.2 Gymnasiebiblioteket (BUN)

Elever och personal på Fågelviksgymnasiet får full biblioteksservice på huvudbiblioteket, på samma vis som kommunmedborgarna får. I dagsläget köper gymnasiet denna tjänst. Gymnasiet betalar dessutom ett medieanslag varje år. Förutom till elever på gymnasieutbildningarna ges även samma service till SFI-elever, elever på Komvux, TTC och Hantverkscentrum.

1.3 Grundskolornas bibliotek (BUN)

Samtliga fyra grundskolor i kommunen har egna bibliotek. Biblioteken är tillgängliga under skoltid och kan besökas enskilt eller tillsammans med undervisande lärare. Högstadiets bibliotek är bemannat under vissa tider och är även datoriserat och kopplat till huvudbibliotekets biblioteksdatasystem.

2 Styrdokument

Biblioteksverksamheten i kommunen styrs och påverkas av ett antal lokala, regionala, nationella och internationella lagar, styrdokument, riktlinjer och visioner.

2.1 Biblioteksplanen för Tibro kommun

Den nu gällande biblioteksplanen antogs av Kommunfullmäktige 2006-02-27 och har varit ett gott redskap för bibliotekens utveckling i kommunen. Exempel på åtgärder som uppfyllts är: ett pågående arbete med en gemensam skolbiblioteksplan, Barn- och ungdomsbibliotekarie har återinsatts och prioritering av barn- och ungdomsmedier med närmare 30 % av totala medieanslaget.

2.2 Verksamhetsplan för Barn- och utbildningsnämnd

Uppdraget är att ge alla barn och elever möjlighet att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan skall främja barns och elevers utveckling och lärande samt främja lusten till ett livslångt lärande.

Folkbibliotekets roll i skolans måluppfyllelse är att genom bokprat, läsprojekt, undervisning i bibliotekskunskap och undervisning i informationskompetens rusta barnen och eleverna med läslust och redskap för informationssökning.

2.3 Skolbiblioteksplan för Tibro kommun

Arbetet med att färdigställa en särskild plan för skolbiblioteken är i gång, men planen är inte antagen än. Syftet med planen är att stärka skolbibliotekens roll i undervisningen och att utveckla elevernas informationskompetens, förbättra deras skrivförmåga och inspirera till läsning.

Några utdrag ur förslaget till skolbiblioteksplan:

- Skolbiblioteken bör vara bemannade med utbildade bibliotekarier
- Biblioteken skall vara öppna och tillgängliga under skoltid
- Utbudet av medier skall vara allsidigt och anpassat efter de behov som varje skola har
- Medierna bör vara registrerade i ett biblioteksdatasystem
- Lokalerna bör vara centralt placerade i skolan
- Det skall finnas utrymme för grupparbeten och för att ta emot hela klasser för till exempel bokprat
- Skolbiblioteken och folkbiblioteket skall samverka

2.4 Vision Tibro 2017 – skapar miljöer som sticker ut

Biblioteken i Tibro verkar för att uppfylla den antagna Visionen för Tibro kommun. Flera av de målbilder som Visionen talar om är biblioteken delaktiga i.

- **Boplat som lockar och inspirerar**
Närhet till bibliotek är en viktig del för ett bra boende. Biblioteket möjliggör för bildning hela livet, och främjar kultur och läsning. Avsaknad av ett bibliotek är ett demokratiskt problem.
- **Mötesplats för allas intressen**
Biblioteket är ett offentligt vardagsrum som inte kräver att man konsumerar något. Hit kan man komma enskilt eller i grupp för att studera eller diskutera.
- **Trygghet för ett aktivt liv i världen**
Bibliotekets roll i det livslånga lärandet är viktig och ger en allmänbildning. Läsning i alla former ger ett stort ordförråd. Dessa faktorer är till gagn för att skapa trygga och ansvarsfulla samhällsmedborgare.
- **Kunskap och design i fokus**
Biblioteket är en självskriven medaktör i Tibros mål att vara ledande inom inredning och design. Genom de bok- och tidskriftssamlingar som finns kring dessa områden blir biblioteket en kunskapsgruva att gräva ur.

2.5 Regional biblioteksplan 2011-2014

En regional biblioteksplan antogs av Västra Götalandsregionens kulturnämnd hösten 2010. Den har "Det goda livet" som övergripande idé och vision. Uppdraget ligger hos Kultur i Väst och Regionbiblioteket, och biblioteksplanen visar på att de skall ha särskilt fokus på följande prioriterade utvecklingsområden:

- Bibliotekens roll i samhället
- Barn och unga
- Biblioteket som kulturarena
- Den digitala utvecklingen
- Livslångt lärande
- ABM samverkan mellan arkiv, bibliotek och muséer

Dessa områden ligger helt i linje med den nya nationella bibliotekslagen som trädde i kraft 2014-01-01.

2.6 Vision Västra Götaland – Det goda livet

Regionfullmäktige antog den 5 april 2005 "Vision Västra Götaland – Det goda livet" som grund för fortsatt utvecklingsarbete i Västra Götaland. Visionen ska vara en plattform för arbetet att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i.

Punkter som det skall läggas särskild vikt vid är:

- En god hälsa
- Arbete och utbildning
- Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet
- En god miljö där de förnybara systemen värnas – naturen, boendet och arbetslivet
- Möta behoven hos barn och ungdomar
- Uthållig tillväxt, som skapar resurser för alla, och ett rikt kulturliv

Dessutom fem fokusområden:

- Ett livskraftigt och hållbart näringsliv
- Ledande i kompetens och kunskapsutveckling
- Infrastruktur och kommunikationer med hög standard
- En ledande kulturregion
- En god hälsa

Genomgående skall regionen och kommunerna ha ett hållbarhetsperspektiv då det gäller ekonomi och miljö samt socialisering.

2.7 Bibliotekslagen

Den 1 januari 2014 trädde den nya bibliotekslagen i kraft. Den ersatte då en tidigare lagstiftning från 1996. På grund av de omvärldsförändringar som skett har den nya lagen blivit något tydligare inom vissa områden. I korthet säger den:

1. Vad är uppdraget?

All offentligt finansierad biblioteksverksamhet:

- *"ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning"*
- *"främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt"*
- *"ska finnas tillgänglig för alla"*

Folkbiblioteken:

- *"ska präglas av allsidighet och kvalitet"*
- *"anpassade till användarnas behov"*

2. Hur ska vi leva upp till detta?

Särskild uppmärksamhet:

- *"åt personer med funktionsnedsättning"*
- *"åt nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska"*

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet:

- *"främja läsning och tillgång till litteratur"*
- *"öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet"*
- *"åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning"*
- *"avgiftsfritt få låna..." "...oavsett publiceringsform"*

3. Hur säkerställer vi verksamheten?

- *"bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet"*
- *"Lånecentraler för en kompletterande informations- och medieförsörjning"*
- *"ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser..." "...genom samverkan"*
- *"anta biblioteksplaner för sin verksamhet"*
- *"följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används"*

2.8 Skollagen

I 2 kap. 36 § Skollagen, som började tillämpas 1 juli 2011, står det att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Bestämmelsen gäller såväl offentliga som fristående skolor.

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek, men i förarbetena till lagen förklaras att man vanligtvis brukar avse "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande."

Skolinspektionen har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Det finns även bestämmelser om skolbibliotek i bibliotekslagen. Där framgår att skolbiblioteken ska "ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade" samt "nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska". Vidare framgår att skolbibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

2.9 Internationella riktlinjer

- **FN – De mänskliga rättigheterna**

Förenta Nationernas generalförsamling antog den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Flera av dessa artiklar berör befolkningens rätt till ett demokratiskt samhälle, kulturellt utövande och möjlighet till kunskapande. Till exempel:

- *Artikel 19.* Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet.

Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

- *Artikel 26.* Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna. Den elementära utbildningen skall vara obligatorisk.

Yrkesutbildning och teknisk utbildning skall vara tillgänglig för alla. Den högre utbildningen skall vara öppen för alla med hänsyn till deras förmåga. Utbildningen skall syfta till att utveckla

personligheten till fullo och till att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta nationernas verksamhet för fredens bevarande. Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.

- *Artikel 27.* Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner. Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.

- **FN – Barnkonventionen**

Barnkonventionen eller **FN:s konvention om barnets rättigheter** som den egentligen heter, består av 54 artiklar. Den antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 och berättar om vilka rättigheter barn ska ha. I Sverige räknas alla under 18 år som barn. Barnets rätt till utbildning, kunskap och åsiktsbildning styrks på flera punkter i denna konvention.

- *13-15.* Varje barns rätt till yttrandefrihet, tankefrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet ska respekteras

- *28.* Varje barn har rätt till utbildning

- *31.* Varje barn har rätt till lek, vila och fritid

- **FN – Unesco’s Folkbiblioteksmanifest**

Manifestet är utformat tillsammans med IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions - och omarbetades senast 1994. Folkbiblioteksmanifestet uttrycker sin tilltro till folkbiblioteken som en levande källa till utbildning, kultur och information och som en viktig aktör i människors strävan efter fred och andlig utveckling.

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra all sorts kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Hög kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov är en grundläggande förutsättning.

Några av folkbiblioteket huvuduppdrag är:

- skapa och stimulera läsvanor hos barn redan från tidig ålder
- stärka medvetenheten om kulturarv, konst, vetenskapliga rön och innovationer
- stödja muntlig berättartradition
- underlätta utvecklingen av informationskompetens och datorkunskaper

3 Sex målbilder för Tibro bibliotek

Biblioteksverksamhet kan omfatta mycket. Det finns svårigheter att försöka avgränsa den. För att kunna leva upp till ovan nämnda lagar, riktlinjer och visioner kan vi tänka oss sex olika scenarier av biblioteksverksamheten i Tibro. Fortsättningsvis kallar vi scenarierna för målbilder och försöker ge exempel på vad de kan omfatta idag och framdeles.

3.1 Det tillgängliga biblioteket

Tibro bibliotek ska vara tillgängligt för alla oavsett ålder, funktionsnedsättning eller etnicitet.

Detta kan till exempel innebära:

- Bibliotekets utbud skall vara anpassat efter de behov som finns i kommunen. Det innebär bland annat att biblioteket skall tillhandahålla litteratur på de språk som finns i kommunen. Det skall finnas litteratur på enkel svenska för dem som har svårigheter att läsa eller är på väg att lära sig det svenska språket. Det skall finnas böcker för alla åldrar och alla intressen.
- Den fysiska miljön får inte vara ett hinder för dem med funktionsnedsättning. Lokalerna skall vara tillgängliga.
- God service och ett gott bemötande skall ges.
- Biblioteket skall vara öppet i minst den omfattning som är idag.
- Har man problem med att kunna ta sig till biblioteket skall man kunna nyttja "boken-kommer-verksamhet".

3.2 Det folkbildande biblioteket

Tibro bibliotek ska främja kunskapande och bildning för alla åldrar och behov.

Detta kan till exempel innebära:

- Bibliotekets utbud av facklitteratur skall vara allsidigt och av god kvalitet. De ämnesområden som är utmärkande för Tibro kommun skall prioriteras och lyftas fram.
- Den fysiska miljön skall vara inspirerande och studievänlig.
- Inspirera för kunskapande inom IT-området.
- Biblioteket skall arrangera föreläsningar och workshops i aktuella ämnen
- Tillsammans med Tillväxtenheten och skolan kan man utreda möjligheten att skapa ett Makerspace i kommunen. Detta för att ta vara på den skaparkraft som finns bland våra medborgare.

3.3 Det läsfrämjande biblioteket

Tibro bibliotek ska verka för att främja läsning och spridning av allsidig och god litteratur.

Detta kan till exempel innebära:

- Den sköna litteraturen skall få stort fokus. Detta kan ske genom författarbesök, poesikvällar och workshops kring till exempel Poetry Slam.
- Sagostunder och barnteatrar är viktiga redskap för språkutveckling för små barn.
- Läsecirklar för unga och för äldre genererar mer läsning. Samtalet om boken är väl så viktig som själva boken.

3.4 Det unika biblioteket

Tibro bibliotek ska visa på vad som är unikt för Tibro.

Detta kan till exempel innebära:

- Tibros historia visar på möbeltraditioner. Kommunens ambition att vara ledande inom inredning och design skall även märkas på bibliotekets utbud. Våra samlingar av litteratur och tidskrifter i ämnesområdet ska exponeras och användas.
- Inredia, museet och biblioteket skall samverka.
- Lokalhistorisk litteratur ska vara prioriterad. All litteratur som ges ut av tibrobor eller om Tibro skall finnas sparad och tillgänglig på biblioteket. Detta för att säkerställa möjligheten till forskning.
- Biblioteket skall genom storytelling medverka i att skapa den goda berättelsen om Tibro.

3.5 Mötesplatsen biblioteket

Tibro bibliotek ska fungera som mötesplats för såväl den stora samlingen som för det lilla mötet.

Detta kan till exempel innebära:

- Den fysiska miljön skall vara inbjudande och inspirera till samtal och kunskapande.
- Det skall finnas möjlighet att studera enskilt eller i grupp.
- Biblioteket är en lokal där man kan vistas utan att det förväntas någon form av motprestation eller konsumtion. Detta skall värnas om.
- Det skall finnas utrymme för olika storlekar på sammankomster.

3.6 Det hälsofrämjande biblioteket

Tibro bibliotek ska verka för att medborgarna får en god hälsa.

Detta kan till exempel innebära:

- Hela människan skall må gott. Mental hälsa är lika viktig som fysisk. Därför skall biblioteket lyfta fram litteratur och andra medier som inspirerar till att vi mår bra. Det kan handla om allt från idrott och kost till poesi och skönlitteratur.
- Att få ta del av kulturarrangemang som författarbesök, sagostunder, musikevenemang, bokcaféer, barnteater med mera är också till gagn för hälsan.
- Inspirerande föreläsningar i ämnet folkhälsa kan också förekomma.

4 Framtiden

Steg för steg kommer vi att leva upp till biblioteksplanen. Flera genomförandeplaner kommer att behöva göras allt eftersom.

I arbetet med projektet "Framtidens bibliotek" finns redan nu planer för hur den fysiska miljön skulle kunna förnyas, vilken teknikutveckling som är att vänta och hur personalresursen skulle behöva förändras. Detta projektet kommer att fortskrida och anpassas till den nya biblioteksplanen.

5 Uppföljning

Planens giltighetstid är till och med 2019. Planen behöver därefter revideras, förnyas och träda i kraft innan den då innevarande mandatperioden avslutats.